

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ННІ неперервної освіти і туризму
проф. Іван ГРИЦЕНКО
«09» червня 2023 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри психології
Протокол № 13 від «30» травня 2023 р.
В.о. завідувача кафедри
Ірина МАРТИНЮК

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Міжнародний туристичний бізнес» (ОС «Магістр»)
Інна ЛЕВИЦЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ

Галузь знань: 24 Сфера обслуговування
Спеціальність 242 «Туризм і рекреація»
Освітня програма «Міжнародний туристичний бізнес»
ННІ неперервної освіти і туризму

Розробник: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології
Людмила ОМЕЛЬЧЕНКО

Київ – 2023

1. Опис навчальної дисципліни

Психологія управління

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній ступінь	Магістр	
Галузь знань	24 Сфера обслуговування	
Спеціальність	242 «Туризм і рекреація»	
Освітня програма	«Міжнародний туристичний бізнес»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	2	
Семестр	3	
Лекційні заняття	20 год.	
Практичні, семінарські заняття	20 год.	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	80	
Індивідуальні завдання	-	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета курсу: забезпечення загальної теоретичної підготовки магістрантів у галузі психології управління, формування вміння застосовувати методи психологічного дослідження та управління в роботі з колективом.

Завдання вивчення дисципліни:

1. ознайомлення з теоретичними підходами, експериментальними та прикладними дослідженнями в галузі психології управління;
2. сприяння оволодінню методами психодіагностики в роботі з персоналом організації;
3. сприяння усвідомленню основних психологічних закономірностей управлінської діяльності, лідерства та керівництва;
4. формування навичок психологічного аналізу діяльності персоналу;
5. формування вміння діагностики поведінки працівників в організації;
6. аналіз структури організації та її психологічного змісту;
7. опанування основних методів саморегуляції;
8. оволодіння технологією формування організаційної культури.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є психологічні закономірності управлінської діяльності, сукупність психологічних явищ та міжособистісних відносин в організації.

Навчальна дисципліна забезпечує формування **загальних компетентностей**:

Інтегральна компетентність:

Здатність ставити та успішно вирішувати на достатньому професійному рівні науково-дослідницькі та практичні завдання, узагальнювати практику міжнародного туристичного бізнесу і рекреації, прогнозувати напрями їх розвитку, і вирішувати професійні проблеми та практичні завдання міжнародної туристичної діяльності у процесі роботи та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, зокрема для розвитку туристичного продукту сільських дестинацій та представлення його на міжнародному рівні

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1 Здатність до організації, планування, прогнозування результатів діяльності.

ЗК2 Здатність вести професійну діяльність у міжнародному та вітчизняному середовищі.

ЗК4 Здатність розробляти проєкти та управляти ними.

ЗК6 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК7 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Спеціальні (фахові, предметні) компетенції (СК)

СК2 Здатність планувати і виконувати наукові та/або прикладні дослідження у сфері туризму та рекреації

СК4 Здатність організовувати діяльність та співпрацю суб'єктів регіонального, національного та міжнародного туристичних ринків на засадах

СК5 Здатність оперувати інструментами збору, обробки інформації, аналізувати та управляти туристичною інформацією.

СК7 Здатність розробляти та впроваджувати інновації в діяльності суб'єктів туристичного ринку

ПРН9 Розробляти та реалізовувати проєкти у сфері туризму та рекреації на засадах економічної, соціальної і екологічної ефективності

– повного терміну денної форми навчання;

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	Лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Модуль 1 Теоретичні засади психології управління													
Тема 1. Загальні засади психології управління.	1	12	2	2			8						
Тема 2. Поняття про управління	2-3	24	4	4			16						
Тема 3. Психологія особистості керівника	4	12	2	2			8						
Тема 4. Психологічні основи ухвалення управлінських рішень керівниками організацій	5	12	2	2			8						
Разом за змістовим модулем 1		60	10	10			40						
Модуль 2 Соціально-психологічні аспекти управлінської діяльності													

Тема 4. Психологічні особливості управління організаціями	6	12	2	2			8						
Тема 5. Психологія організаційної культури	7	12	2	2			8						
Тема 6. Психологія управління конфліктами	8-9	24	4	4			16						
Тема 7. Психологія ділового спілкування	10	12	2	2			8						
Разом за змістовим модулем 2		60	10	10			40						
Усього годин		120	20	20			80						

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методи психології управління	2
2	Дослідження особистісних особливостей керівника та підлеглого	2
3	Мотиваційний профіль керівника	2
3	Формування мотиваційного профілю підлеглого. Стратегія стимулювання персоналу	4
4	Методи ухвалення управлінських рішень	2
5	Розвиток здатності до саморегуляції, шляхи підвищення стресостійкості керівника та підлеглих	2
6	Методи подолання конфліктів в організації	2
7	Психологічні технології та прийоми ведення переговорів	2

8	Шляхи профілактики емоційного вигорання керівника та підлеглих	2
Усього		20

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія психології управління	8
2	Соціально-психологічні феномени групової взаємодії в процесі ухвалення управлінських рішень	16
3	Ухвалення управлінського рішення в екстремальних ситуаціях	8
4	Суб'єктивні чинники організаційних конфліктів	16
5	Ортобіоз керівника	8
6	Гендерні особливості управлінської діяльності	8
7	Самофотографія свого робочого дня	8
8	Значення саморозвитку управлінської культури майбутнього фахівця з якості	8
Усього		80

6. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

Контрольні питання для визначення рівня знань

1. Місце психології управління в системі наукового знання.
2. Основні підходи до визначення предмета психології управління.
3. Основні функції та завдання психології управління.
4. Управління як соціально-психологічний феномен.
5. Психологічна структура управління.
6. Основи управлінської культури: характерні риси й особливості.
7. Керівництво і лідерство як соціальні феномени.
8. Сутність психологічної природи управлінських ролей.
9. Основні ролі керівника в організації.
10. Основні функції управлінської діяльності.
11. Психологічні чинники процесів планування та організації.
12. Підходи до визначення професійно важливих якостей керівника.
13. Методи впливу керівника на підлеглого

14. Психологія індивідуального стилю управління.
15. Зв'язок стилів керівництва з етнопсихологічною та соціокультурною специфікою управління.
16. Суб'єктивні та об'єктивні передумови розвитку особистості керівника.
17. Мотивація діяльності керівника.
18. Інтелект керівника.
19. Мислительні процеси в управлінській діяльності.
20. Сутність самоменеджменту
21. Підготовка і прийняття управлінського рішення.
22. Методи ухвалення управлінських рішень.
23. Синдром огрупленого мислення у процесі групового ухвалення рішення.
24. Ділова кар'єра керівника: планування і реалізація.
25. Поняття про організацію
26. Структура організації: вертикальна, горизонтальна
27. Механізми групової динаміки в організації.
28. Феномени групової життєдіяльності.
29. Характеристика процесу адаптації підлеглого до умов організації.
30. Механізми соціальної регуляції організаційної поведінки
31. Розподіл ділових ролей в організації.
32. Взаємозалежність влади, авторитету і відповідальності в організації
33. Методика створення мотиваційного профілю працівника (Ш. Річі, П. Мартін).
34. Психологічна сумісність членів організації.
35. Методики дослідження сумісності в діадах.
36. Особливості управлінського спілкування.
37. Проблеми міжособистісного сприймання в управлінському спілкуванні.
38. Основні комунікативні бар'єри в спілкуванні.
39. Проблема впевненості в процесі управлінського спілкування та шляхи його формування.
40. Сутність управлінського впливу керівника.
41. Характеристика основних способів управлінського впливу.
42. Розпорядження керівника як форма управлінського впливу.
43. Ділова бесіда як форма управлінської праці.
44. Психологічні прийоми досягнення прихильності співрозмовника.
45. Особливості телефонної ділової бесіди.
46. Підготовка і виступ перед аудиторією.
47. Особливості підготовки та проведення службової наради.
48. Сутність психологічного контакту.
49. Визначення та зміст психологічної маніпуляції.
50. Характеристика психологічного впливу.
51. Прийоми психологічного впливу у переговорній діяльності.
52. Психологічні засади протидії маніпуляції з боку опонентів у переговорному процесі
53. Соціальна організація як об'єкт управління.
54. Управління соціально-психологічним кліматом організації.
55. Міжособистісний конфлікт як соціальний феномен.
56. Причини та умови виникнення конфліктів.

57. Способи управління конфліктами.
58. Стрес в діяльності керівника.
59. Управління емоційним станом.
60. Чинники стресу.
61. Синдром професійного психоемоційного вигорання та його профілактика
- 62.

Форма № Н-5.05

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ННІ
 Освітній ступінь
 Спеціальність
 Форма навчання
 Семестр, курс
 Навчальна дисципліна

Неперервної освіти і туризму
Магістр
 242 «Туризм і рекреація»
 денна
 3 семестр, курс 2
Психологія управління

Затверджено на засіданні кафедри

психології

(назва кафедри)

Протокол № 13 від «30» травня 2023 р.

В.о. завідувача кафедри _____ Ірина МАРТИНЮК
(підпис) (прізвище та ініціали)

Екзаменатор _____ Людмила ОМЕЛЬЧЕНКО

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС «Магістр» Спеціальність 242 «Туризм і рекреація» ОП «Міжнародний туристичний бізнес»	Кафедра <u>Психології</u> <u>2023-2024</u> <u>н.р.</u>	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1 з дисципліни <u>«Психологія управління»</u>	Затверджую Зав. кафедри _____ (підпис) <u>Ірина МАРТИНЮК</u> _____ 2023 р.
Екзаменаційні запитання			
1. Психологія управління як галузь психології			
2. Форми спрямованості особистості керівника			
Тестові завдання різних типів			
1. Виберіть правильну відповідь Обов'язковим елементом і умовою ефективної управлінської діяльності з огляду морально-психологічних засад управлінської діяльності є: а. задоволеність працівників роботою; б. створення ситуації конкуренції в колективі;			

- в. ігнорування думки працівників про методи й способи управлінського впливу;
- г. реклама власних позитивних особистісних якостей.

2. Виберіть правильну відповідь

Головним завданням управління з психологічного кута зору є:

- а. досягнення максимально високої продуктивності діяльності організації, створення ефективної управлінської структури;
- б. досягнення найвищого рівня виконавської дисципліни підлеглих, підвищення ефективності їх праці;
- в. здобуття авторитету керівниками серед підлеглих; виконання поставленої мети;
- г. забезпечення раціонального функціонування всієї системи, оптимальне з погляду психологічних потреб залучення працівників до керованої діяльності шляхом актуалізації їх внутрішньої мотивації, підвищення відповідальності за результат виконуваної роботи, регулювання їх дій, експертно-консультативної та комунікативної роботи з персоналом.

3. Виберіть правильну відповідь

Функції управління у трактуванні психології управління – це:

- а. ролі керівників;
- б. коло обов'язків управлінців;
- в. система завдань, що відображають способи діяльності щодо досягнення накреслених цілей;
- г. сукупність особливих дій та операцій, які виражають психологічну специфіку управлінської діяльності, цілеспрямованого впливу на зв'язки і відносини людей у процесі життєдіяльності організації.

4. Процес планування охоплює такі психологічні чинники: з'ясування та узгодження намірів, участь у реалізації намірів, створення структури прийняття оперативних рішень. Це твердження є правильним:

- а. так;
- б. ні.

5. Рішення, що базується на виборі, зробленому на підставі відчуттів у психології управління називається:

- а. програмованим;
- б. непрограмованим;
- в. раціональним;
- г. інтуїтивним.

6. Яке з наведених нижче визначень відповідає поняттю «група»:

- а. об'єднання людей, яке спільно реалізує програму чи мету і діє на підставі певних правил і процедур;
- б. розгалужена система різноманітних ланок (підрозділів, рівнів), між якими формуються і підтримуються зв'язки, що забезпечують злагодженість, погодженість і високу продуктивність спільної праці;
- в. конкретна спільнота людей, залучених до типових для них різновидів і форм діяльності та об'єднаних системою відносин;
- г. суспільні матеріальні та духовні умови існування й діяльності людини.

7. Соціальна цінність прийнятих групою цілей, мотивів діяльності, ціннісних орієнтацій і групових норм – це сутність такої психологічної характеристики групи (з погляду управління):

- а. спрямованість;
- б. організованість;
- в. референтність;
- г. емоційна комунікабельність.

8. Установіть відповідність між групою та мотивами, які до неї належать (К. Мадсон)

Групи	Мотиви
1 органічні мотиви	А потреба в досвіді, потреба у фізичній діяльності, цікавість (інтелектуальна діяльність), потреба у 48 збудженні (емоційна діяльність), потреба творчості (комплексна діяльність)
2 емоційні мотиви	Б прагнення контактів, жаждоба влади (відстоювання своїх домагань), прагнення діяльності
3 соціальні мотиви	В страх або прагнення безпеки, агресивність або бійцівські риси
4 діяльнісні мотиви	Г голод, спрага, статевий потяг, материнське почуття, відчуття болю, холоду, жару, анальні потреби, потреба дихати

9. Встановіть відповідність між стилем управління та його ознаками

1 Авторитарний	А Колегіальність, заохочення ініціативи тощо
2 Демократичний	Б Відмова від прямого керування
3 Ліберальний	В Жорсткі методи управління, визначення стратегії діяльності групи, обмеження ініціативи та можливості обговорення прийнятих рішень, одноосібне прийняття рішень

10. Допишіть поняття за його визначенням

Вплив індивіда, заснований на займаній ним посаді; визнання за індивідом права на прийняття рішення в умовах спільної діяльності – це _____

7. Методи навчання

Методи організації навчальної діяльності студентів: лекція, практичне заняття, самостійна робота, консультація.

Словесні методи навчання: лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж.

Наочні методи навчання: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Практичні методи навчання: вправи, графічні роботи.

Методи навчання залежно від типу пізнавальної діяльності студентів: інформаційно-рецептивний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий (евристичний).

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: ділові та рольові (драматизація) ігри, дискусії і диспути, студентські наукові конференції, створення ситуації емоційно-моральних переживань, створення ситуації пізнавальної новизни та зацікавленості.

8. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів проводиться в усній формі (опитування за результатами опрацьованого матеріалу, дискусії, професійно-орієнтовані

завдання); проміжний контроль (тестування по завершенню опанування модуля) у письмовій формі; підсумковий контроль знань у вигляді екзамену в письмовій формі, з подальшою усною співбесідою.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про введення в дію від 01.05.2023 р. № 404).

Рейтинг студента, Бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	Заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

10. Методичне забезпечення

1. Психологія управління: методичні рекомендації для студентів спеціальності «Управління навчальним закладом». Омельченко Л.М. К.: НУБіП України, 2013. 44 с.
2. Ділове спілкування: Методичні рекомендації із психології управління / Омельченко Л.М. К.: НУБіП України, 2012. 48 с.
3. Психологія управління: електронний навчальний курс. Омельченко Л.М. Режим доступу: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=681>

11. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 168 с.
2. Карамушка Л.М., Москальов М.В. Психологія підготовки майбутніх менеджерів до управління змінами в організації: Монографія. Львів: Сполом, 2011. 216 с.

3. Карамушка Л.М., Москальов М.В. Психологія підготовки майбутніх менеджерів до управління змінами в організації: Монографія. Київ: Наук. світ, 2009. 268 с.

4. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління. Київ: Академвидав, 2003. 568 с.

5. Ходаківський Є. І., Богоявленська Ю. В., Грабар Т. П. Психологія управління. Підручник. 3-тє вид. перероб. та доп. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 664 с.

Додаткові

1. Войтович М.В., Карамушка Л.М. Психологічні основи розв'язання управлінських конфліктів в освітніх закладах. Управління закладами середньої освіти психологічні аспекти. Київ: Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України, 2001. С. 129-149.

2. Карамушка Л.М., Чеботарьова О.А. Психологічні особливості прийняття управлінських рішень українськими менеджерами: результати крос-культурних досліджень. *Проблеми загальної та педагогічної психології*. 2002. Т. 4. Ч. 1. С. 90-95.

3. Лозниця В.С. Психологія менеджменту. Теорія і практика: навч. посібник. Київ: ТОВ «УВПК «ЕксОб», 2001. 512 с.

4. Мельник Л.П. Психологія управління: курс лекцій. Київ: МАУП, 2002. 176 с.

5. Омельченко Л.М. Конфлікти в організаціях: методичні рекомендації для керівників аграрної галузі. Київ: НУБіП, 2009. 64 с.

6. Омельченко Л.М. Конфліктологія: Практикум. К.: НУБіП України, 2018. 162 с.

7. Ritchie S., Martin P. Motivation Management. 1999. Hardcover, 344 p.

Інформаційні ресурси

1. Вебінар «Управління емоціями». Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=hN-s0L877tQ> (дата звернення 27.05.2023).

2. Вебінар Мухітдінової Н. «Психологія в менеджменті». Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=GqBjCKsLCSg> (дата звернення 05.02.2023).

3. Взаємодія керівника і підлеглого. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=VpY-OSON06o> (дата звернення 18.03.2023).

4. Грубі Т. Техніки профілактики прокрастинації. https://www.youtube.com/watch?v=mrO1_BZX6M4 (дата звернення 14.04.2023).

5. Помилки Керівника у Спілкуванні з Командою. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=1yDeQst7HtM> (дата звернення

04.05.2023)

6. Типи лідерства з точки зору психології бізнесу. Вебінар.
Електронний ресурс. Режим доступу:
<https://www.youtube.com/watch?v=WeKcIdmDDi4> (дата звернення 06.03.2023).